

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ettevõtete, uurimiskeskuste ja ülikoolide Euroopa Ühenduse seitsmenda raamprogrammi (2007–2013) meetmetes osalemise ning uurimistulemuste levitamise eeskirjad"

KOM(2005) 705 lõplik — 2005/0277 (COD)

(2006/C 309/08)

1. märtsil 2006 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 167 ja artikli 172 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses eespool mainitud ettepanek.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektiooni arvamuse võeti vastu 31. mail 2006. Raportöör oli hr WOLF.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 428. istungjärgul 5.—6. juulil 2006 (5. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 152, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 3.

1. Kokkuvõte

1.1 Komisjoni ettepanek hõlmab nõudeid, eeskirju ja menetlusi, mille alusel ettevõtted, ülikoolid, uurimisinstituudid või teised juriidilised isikud võivad saada toetust teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmenda raamprogrammi vahenditest.

1.2 Komitee tervitab suuremat osa väljapakutud reeglistikust ja näeb selles samme paremuse suunas ning ka potentsiaali haldusmenetluste oluliseks lihtsustamiseks. Veel esitamata komisjonisest rakenduseeskirjade puhul soovib komitee (lähtudes lihtsustamispuudlustest) samuti silmas pidada suuremat ühtlustamist ja rakendamise järjepidevust, seda näiteks rakendatavate kriteeriumite osas.

1.3 Kuna komisjonisest rakenduseeskirju ei ole veel esitatud, siis ei ole veel võimalik anda hinnangut kavandatud eeskirjade mõningatele spetsiifilistele mõjudele. Sellistel juhtudel (nt lisakulude hüvitamisel) soovib komitee vähemalt esialgu säilitada senised eeskirjad, et hoida ära toetuse saajate võimalikku halvemas olukorda asetamist.

1.4 Komitee tervitab uusi, vastavatele tegevusvaldkondadele ja toetuse saajatele ette nähtud toetuste piirmäärasid. Komitee tervitab eelkõige ka seda, et eelnimetatu toob endaga kaasa VKEd toetamise paranemise.

1.5 Komitee soovib kõigi riigi poolt rahastatavate uurimisinstiitute võrdset kohtlemist, sõltumata nende õiguslikust vormist.

1.6 Komitee soovib anda tulevastele lepingupartneritele enam vabadust lepingutingimuste osas, ent ka vahendite valikul. See puudutab eelkõige lepingupartnerite teadmiste (*foreground*) ja/või taustteabe (*background*) kasutusõigusi. Siin tuleks pakkuda võimalusena kasutustasuta kasutusõigusi, ent seda ei tohi kehtestada eranditeta, nagu on välja pakutud teatud juhtudel.

1.7 Täiendavad üksikasjad on toodud neljandas peatükis.

2. Sissejuhatus

2.1 Teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmendat raamprogrammi (2007–2013) ⁽¹⁾, lühendatult RP7, käsitlevas ettepanekus esitas komisjon kavandatud teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse edendamise eesmärgid, sisu, teemad ning eelarveraamistiku kõnealusel perioodil. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on juba avaldanud arvamused ⁽²⁾ kõnealuse teema kohta, samuti komisjoni ettevalmistavate ja täiendavate ettepanekute kohta ja eelkõige nn eriprogrammide ⁽³⁾ kohta.

2.2 Käesolevas arvamuses käsitletav komisjoni ettepanek hõlmab nüüd ka nõudeid, eeskirju ja menetlusi, mille abil on ettevõtetele, ülikoolidele, uurimiskeskustele või teistel juriidilistel isikutel võimalik osaleda teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmenda raamprogrammi meetmetes, see tähendab saada toetust kõnealuse programmi vahendusel.

2.3 Oluline on siinkohal komisjoni kavatsus lihtsustada teadusuuringute edendamise seotud haldusmenetlusi. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seda kavatsust juba tervitanud ja toetanud oma varasemates arvamustes; komitee on ikka ja jälle soovinud lihtsustada haldusmenetlusi, vähendada sellega seonduvaid kulusid ja suurendada seeläbi Euroopa uurimisprogrammide tõhusust. "Praegune taotluste esitamise ja heakskiidumenetlustega seotud töö- ja rahakulu on liiga suur ja tekitab probleeme teadusasutustes ja tööstusettevõtetes töötavatele kasutajatele. Euroopa teadusprogrammis osalemine, kaasa arvatud taotluste esitamise risk, peab end osalejate jaoks ära tasuma. Eriti puudutab see väiksemaid osalejaid, nagu VKEd või ülikoolide ja teaduskeskuste väiksemad uurimisrühmad" ⁽⁴⁾. Välja pakutud osalemise eeskirjad peavad niisiis selgelt viima kavandatava lihtsustamiseni.

⁽¹⁾ KOM(2005) 119 lõplik.

⁽²⁾ KOM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445 lõplik

⁽³⁾ ELT C 65, 17.3.2006.

⁽⁴⁾ ELT C 65, 17.3.2006.

2.4 Käeolevas arvamuses käsitletav komisjoni ettepanek kirjeldab seega põhilist reeglistikku, mille eesmärk on kasutada ühenduse poolt teadusuuringuteks ja arendustegevuseks eraldatud vahendeid nii mõjusalt, tulemuslikult ja õiglaselt kui võimalik.

2.5 Ettevõtete, uurimiskeskuste ja ülikoolide osalemise kavandatud eeskirjad peavad seega tagama ühtse ja läbipaistva raamistiku seitsmenda raamprogrammi tohusaks elluviimiseks ja tegema selle kõigi osalejate jaoks lihtsalt kättesaadavaks. Sel viisil toetatakse suurel arvul erinevaid ettevõtteid, uurimiskeskusi ja ülikoole ning antakse osalemisvõimalus ka tegutsejatele ühenduse kõige kaugematelt äärealadelt.

3. Komisjoni ettepaneku sisu

3.1 Komisjoni välja pakutud seitsmendas raamprogrammis osalemise eeskirjade eesmärk on lihtsustamise paljude aspektide elluviimine, tuginedes seejuures kuuendas raamprogrammis (RP6) määratletud põhimõtetele. Käesolevas peatükis võetakse lühidalt kokku mõningad olulised punktid.

3.2 Komisjoni ettepanek hõlmab järgmist: sissejuhatavad sätted, kaudsetes meetmetes osalemise tingimused ja asjaomased menetlused, ühenduse rahaline toetus, tulemuste levitamise ja kasutamise eeskirjad, teadmiste ja taustteabe kasutusõigused ning Euroopa Investeerimispank.

3.3 Kaudsetes meetmetes osalemise tingimused

3.3.1 Kaudsetes meetmetes peab osalema vähemalt kolm juriidilist isikut ja nende kõigi asukoht peab olema liikmesriigis või assotsieerunud riigis ning kahe asukoht ei tohi olla ühes ja samas liikmesriigis või assotsieerunud riigis.

3.3.2 Kooskõlastus- ja toetusmeetmete ning teadlaste välja- ja täiendõppe ning karjääri kujundamise meetmete puhul on osalemise miinimumtingimus üks juriidiline isik.

3.3.3 Euroopa Teadusnõukogu raames edendatava "eesliini" teadustegevuse toetamise kaudsete meetmete puhul on osalemise miinimumtingimus liikmesriigis või assotsieerunud riigis asuva juriidilise isiku osalemine.

3.4 Ühenduse rahaline toetus

3.4.1 Teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse valdkonnas võib ühenduse rahaline toetus moodustada kuni 50 % kõigist abikõlblikest kuludest.

3.4.1.1 Avalik-õiguslike asutuste, kesk- ja kõrgharidusasutuste, uurimisinstituutide⁽⁵⁾ ja VKEde puhul võib vastav rahaline toetus siiski ulatuda maksimaalselt kuni 75 %-ni kõigist abikõlblikest kuludest.

3.4.2 Tutvustamistegevuse valdkonnas võib ühenduse rahaline toetus moodustada kuni 50 % kõigist abikõlblikest kuludest.

⁽⁵⁾ Komisjoni ettepanekus määratletakse mõiste "uurimisinstituut" artiklis 2.3 Teistes kohtades kasutatakse sünonüümidenäna ka mõisteid "teadusorganisatsioon" või "teadusuuringukeskus".

3.4.3 "Eesliini" teadustegevuse meetmete, koordineerimis- ja toetusmeetmete ning teadlaste koolitamise ja karjääri kujundamise meetmete valdkonnas võib ühenduse rahaline toetus moodustada kuni 100 % kõigist abikõlblikest kuludest.

3.4.4 Haldamiseks ja auditeerimiseks ning teisteks tegevusteks, mis ei ole hõlmatud artikli 33 lõigetega 1, 2, ja 3, võib komisjoni rahaline toetus ulatuda maksimaalselt kuni 100 %-ni kõigist abikõlblikest kuludest.

3.4.5 Tippvõrgustike jaoks pakutakse välja eraldi ühekordne summeeritud väljamakse. Ühekordne summeeritud väljamakse määratletakse osalemise eeskirjades kindla põhisummana, mis arvutatakse vastavalt tippvõrgustikega seotud teadlaste arvule ja meetme kestvusele.

3.5 Muud eeskirjad

— Eeskirjades on toodud konkursikutse alusel esitatud projektide ettepanekute avaldamise menetlused ning ettepanekute esitamise, hindamise, valiku ja toetuse määramise menetlused.

— Varasemates raamprogrammides välja töötatud hindamisprotsessi jätkatakse oluliste muudatusteta. Komisjon loob toetuslepingu näidise, milles nähakse ette osalejate õigused ja kohustused ühenduse ja üksikute suhtes.

— Pakutakse välja kolm toetuse vormi: abikõlblike kulude hüvitamine, ühekordsed summeeritud väljamaksed ja kindlasummuline rahastamine. "Eesliini" teadustegevuse meetmete osas pakub Euroopa Teadusnõukogu välja sobivad rahastamisvahendid.

3.6 Levitamise, kasutamise ja kasutusõiguste (omand, kaitse, avaldamine, levitamine ja kasutamine, uute ja olemasolevate teadmiste ja taustteabe kasutusõigused) osas tuleb säilitada võimalikult suur järjepidevus. Muudatused peavad tagama osalejatele suurema paindlikkuse projekti teostamise ajal. Jätkuvalt säilib võimalus taustteave välja arvata ning määratleda muud tingimused kui need, mis on osalemiseeskirjades kehtestatud. Levitamise ja avaldamise nõuded on muudetud ühtsemaks.

3.7 Nagu ka teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse kuuenda raamprogrammi (RP6) puhul, vastutavad konsortsiumis osalejad nendele usaldatud ülesannete täideviimise eest isegi juhul, kui üks osalejatest ei suuda antud ülesandeid täita. Siiski ei jätkata kuuendas raamprogrammis kehtestatud enamiku meetmete osas kehtinud kollektiivse finantsvastutuse põhimõtet. Sõltuvalt Euroopa teadustöö rahastamisest tulenevate riskide hindamisest ühenduse eelarvele, võidakse luua mehhanism finantsriski katmiseks osalejate võimetuse korral hüvitada mis tahes ühendusele võlgnetavad summad. Seepärast nõutakse pangatagatist üksnes neil harvadel juhtudel, kui eelfinantseering on üle 80 % toetusest.

4. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märkused

4.1 **Lihtsustamine.** Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab äärmiselt olulist lihtsustamise eesmärki, mis puudutab kõiki neid menetlusi, mida komisjon on seni rakendanud või mida komisjon on nõudnud teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse teostajatelt. Komitee käsitleb oma järgnevaid märkusi kui konstruktiivset panust ning on teadlik, et kõnealuse eesmärgi teostamine ei ole üldiste eelarve-eeskirjade ja ka komitee poolt toetatava läbipaistvusnõude valguses lihtne ülesanne. Eriti soovivat oleks valitud katseprojektide puhul katsetada veel täiendavalt lihtsustatud haldusmenetlusi juriidiliste võimaluste piires. Seejuures omandatud kogemused võivad abistada tulevaste meetmete suhtes otsuste tegemisel.

4.1.1 **Parendamine.** Komitee tunnustab komisjoni pingutusi selle eesmärgi saavutamiseks ja teadusuuringute ühendusepoolseks toetamiseks parimal võimalikul viisil. Sellele vastavalt näeb ta esitatud ettepanekute paljude punktide osas selget paranemist võrreldes praeguste menetluskordadega, nagu näiteks kulude hüvitamise (artiklid 30 ja artikkel 31), samuti toetuse vormide ning ka toetuslepingute, lepingute ja töölevõtu kirjade osas (artiklid 18 ja artikkel 19). Viimaste puhul siiski ainult juhul, kui lihtsustatakse ka makse- ja eelkõige aruandlusviise. Antud kontekstis viitab komitee ka oma varasematele soovitudele lihtsustamise osas⁽⁶⁾, mis puudutavad muuhulgas komisjoni nõutud menetluste sisulist ja ajalist kooskõlastamist teiste toetusi eraldavate asutuste või järelevalveorganitega⁽⁷⁾.

4.1.2 **Ühtlustamine.** Lihtsustamise eesmärgile aitavad lisaks kaasa komisjoni poolt rakendatavate või nõutud meetmete (nt kulude kaardistamine või maksejõulisuse kontrollimine) suurema ühtlustamise püüdlused. Ühenduse siseturgu ja ka parandatud õiguskindlust silmas pidades toetab komitee seda täiel määral⁽⁸⁾. Kahjuks ei õnnestu täielik ühtlustamine enne, kui erinevate liikmesriikide erinevad toetuste saajad (nt ülikoolid) ei kohalda omalt poolt ühtset või sellega võrdset arvestussüsteemi.

4.2 **Täiendavad eeskirjad ja meetmed.** Lihtsustamine ja ühtlustamine nõuavad aga komisjonilt **täiendavaid meetmeid**, mida on esitatud esipanekus vaid nimetatud, nagu näiteks artiklis 16.4: "Komisjon võtab vastu ja avaldab eeskirjad, millega tagatakse pidev kaudsetes meetmetes osalejate olemasolu ja juriidilise staatuse ning nende finantssuutlikkuse kontrollimine." Kuna neid täiendavaid eeskirju, edaspidi "komisjonisisesed rakenduseeskirjad", ei ole veel esitatud, siis ei ole mõningatel juhtudel veel võimalik hinnata, millist mõju hakkavad avaldama neile eeskirjadele vastavad komisjoni ettepanekud.

⁽⁶⁾ ELT C 110, 30.4.2004.

ELT C 157, 28.6.2005.

ELT C 65, 17.3.2006.

⁽⁷⁾ ELT C 157, 28.6.2005. "Kattuvate või paralleelsete instantside vältimine."

⁽⁸⁾ Minnes kaugemale kõnealuse komisjoni ettepaneku piiridest, oleks lausa soovivat ühtlustada ulatuslikumalt kõigi ühenduse toetusmeetmete maksmise menetlusi, k.a CIP-programm ja struktuurifondid.

4.2.1 **Ühtne tõlgendus ja kriteeriumid.** Komitee loodab, et komisjonisisesest rakenduseeskirjade, eelkõige projekte puudutavate õiguslike ja finantssätete ühtne tõlgendamine oleks tagatud kõikides asjaomastes komisjoni talitustes, nii et kõnealused eeskirjad kujutaksid endast täiendavat olulist sammu lihtsustamise ja ühtlustamise suunas ning ei tooks endaga kaasa teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse teostajate asetamist halvemasse olukorda võrreldes seni rakendatud menetluskordadega. Üldiselt soovivat Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seal, kus komisjoni kõnealune ettepanek veel tõlgendusvõimalusi jätab, täita need lüngad õiguskindluse huvides komisjonisisesest rakenduseeskirjade täiendavate täpsustustega.

4.2.2 **Toetusmeetmed.** Komisjoni poolt juba soovitatud või välja pakutud "kasutajatoed" ja "arvelduskojad" peaksid tagama selle, et komisjoni edastatud teave on ühtne ja omavahel kooskõlas. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab seda oluliseks ja kasulikuks meetmeks. Samuti tuleks aga pöörata tähelepanu sellele, et projekti eest vastutav ametnik (**project-officer**) tagaks ühtse lähenemisviisi ka komisjonisisesest menetluste ning vastavate nõuete ja otsuste puhul.

4.2.3 **Aruandlus.** Nii tuleb näiteks vältida (va hästi põhjendatud erandite puhul) seda, et projekti eest vastutavad ametnikud nõuavad lisaks eeskirjades ette nähtud aruannetele täiendavaid vahearuandeid või et mitmes aruandes tuleb esitada sama teave erineval kujul⁽⁹⁾. Niisiis on oluline ka aruandluse ühtlustamine; tähtis on nimelt sisu ja mitte formaalsused.

4.2.4 **Vahehindamine (Midterm-Assessment).** Arvestades seitsmenda raamprogrammi seitsmeaastast kestust, soovivat komitee pärast poole kestvuperioodi möödumist teostada nii programmi kui ka osalemiseeskirjade vahehindamine, et vajadusel oleks võimalik ette võtta nõutavaid kohandusi.

4.2.5 **Projekti eest vastutavad ametnikud (Project-Officers).** Lihtsustamise, ühtlustamise ja üldiselt tõhusate haldusmenetluste oluline eeldus on lisaks see, et projekti eest vastutavatel ametnikel oleksid suurepärased erialateadmised ja nad tunneksid osalejaid (seda ka vajalikku järjepidevust silmas pidades (vt järgmine punkt)). Ei oleks piisav, kui projekti eest vastutavad ametnikud piirduksid puhtalt administratiivse rolliga, ilma erialast ja taustteavet omamata. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee viitab oma korduvatele sellekohastele⁽¹⁰⁾ soovitudele⁽¹¹⁾.

4.3 **Järjepidevus.** Kuna igasugune uus muudatus eeskirjades toob endaga kaasa järjepidevuse katkemise koos sellega kaasnevate (hõõrdumis)kadudega, on vaja hoolikalt kaaluda, kas komisjoni välja pakutud muudatustega on ka tegelikult võimalik saavutada tunduvalt paremaid tagajärgi, millega võrreldes nimetatud kaod ei ole kaalukad, või kas tuleks säilitada senine regulatsioon. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

⁽⁹⁾ Vt eelmine joonealune märkus.

⁽¹⁰⁾ CESE 595/2000, punkt 9.8.4, EÜT C 204, 18.7.2000.

⁽¹¹⁾ Vt joonealune märkus 6.

märgib, et komisjoni ettepanekus tuleks säilitada paljud end tõestanud eeskirjad. Mõne muudatuse ettepaneku puhul ei ole siiski selge, kas sellega on tegelikult võimalik saavutada parem tulemus võrreldes seni kehtinud eeskirjadega. Siinkohal soovib Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee lähtuda järjepidevusest.

4.4 Ühenduse rahaline toetus — abikõlblikkus ja toetuste vormid. Lähtudes veel lahtistele küsimustele rahuldava selgituse saamisest (nt punkti 4.5 puhul), näeb komitee komisjoni vastavates ettepanekutes ulatuslikke parandusi, mida komitee toetab.

4.4.1 VKE. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab eriti VKEde⁽¹²⁾ toetuste piirmäärade (artikkel 33-1, teine lõige) kavandatavat tõstmist 50 %-lt 75 %ni. Komitee näeb selles ka oma varasemate soovitude tulemuslikkust luua rohkem ja paremaid ajendeid VKEde ulatuslikumaks kaasamiseks teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse seitsmendasse raamprogrammi ning tõhustada sel viisil ka VKEde ja uurimisinstituutide võrgustike teket⁽¹³⁾.

4.4.2 Kõrgkoolid jne. Samuti tervitab komitee seda, et avalike asutuste, kõrgkoolide, keskkoolide ja uurimisinstituutide toetuste piirmäärad peavad tõusma 75 %ni (samuti artikkel 33-1, teine lõige). Komitee soovib siinkohal struktureerida artikli 33 selgemalt, et oleks võimalik paremini eristada kasumi tootmisele suunatud ja mittetulunduslike huvidega lepingupartnereid.

4.4.3 Personalikulude keskmised määrad. Komitee arvates on lihtsustamist silmas pidades eeliseks võimalus, mille kohaselt saavad osalejad sätestada personalikulude keskmised määrad (artikkel 31-3(a)).

4.4.4 Juhtimiskulud. Vajalikku järjepidevust silmas pidades tervitab komitee ka senist juhtimiskulude 100 %-lise hüvitamise jätkamist. Ettepanek, mille kohaselt peaks senine 7 %-line ülempiir täielikult kaduma, tundub siiski problemaatiliseks juhul, kui mõnel teisel viisil ei kehtestata vajalike juhtimiskulude jaoks rangeid määrasid. Õige on küll see, et senine 7 %-line piirmäär osutus just seni nõutud suurte haldus-, kooskõlastuskulude jne

tõttu liiga madalaks ning tuleks seetõttu ära kaotada. Teisalt tuleks siiski vältida, et kõikide halduskulude piiramatult hüvitamine viib juhtimiskulude vähendamise asemel nende soovimatu paisumiseni.

4.5 Ülikoolide lisakulud. Vastavalt komisjoni ettepanekule peaks kaduma seni olemas olnud võimalus võtta arvesse ülikoolide või sarnaste uurimisinstituutide puhul 100 % nn lisakuludest või täiendavatest kuludest (Additional Cost)⁽¹⁴⁾. Kuigi selle asemel pakutakse välja teisi arveldusmudeleid, peab komitee kavandatud kaotamist problemaatiliseks. Kõnealustel asutustel puudub reeglina sobiv analüütiline raamatupidamine täiskulude arvestamiseks (Full Cost)⁽¹⁵⁾. Lisaks ei ole komisjoni poolt võimaliku alternatiivina väljapakutud kindlasummaliste väljamaksete (flat-rate) puhul veel võimalik hinnata, kas see mitte ei muuda olukorda selgelt halvemaks, kuna veel ei ole olemas selleks ette nähtud komisjonisiseseid rakenduseeskirju (vt eeltoodut). Seepärast soovib Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee säilitada kõnealustele asutustele (kui neil puudub täiskulude arvestus) praegune lisakulude 100 %-lise hüvitamise kord, seda vähemalt seni, kuni ei ole tagatud, et teised arveldusmudelid⁽¹⁶⁾ ei too endaga kaasa olukorra halvenemist võrreldes senise korraldusega.

4.6 Uurimisinstituutide õiguslik vorm. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et põhiosas riigi poolt rahastatud uurimisinstituute tuleb vaatamata nende õiguslikule vormile kohelda igas suhtes (ja kõikides artiklites, nt artikkel 33-1 ja artikkel 38-2) võrdselt. See tähendab näiteks, et ka eraõiguslikud mittetulunduslikud uurimisinstituudid ja uurimiskeskused, mida põhiosas rahastab riik⁽¹⁷⁾, tuleb võrdsustada

⁽¹²⁾ Nagu ka avalike asutuste, kõrgkoolide, keskkoolide ja uurimisinstituutide võrgustumist.

⁽¹³⁾ Sellega seonduvalt viitab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee oma soovitusel viia patendiõiguses taas sisse uudsussoodustust (ingl k *grace period*), kusjuures teadustööde avaldamise sidumine autoriõigustega ei oleks nõutav. CESE 319/2004, punkt 2.5 jj, ELT C 110, 30.4.2004.

⁽¹⁴⁾ AC-kulumudel: lepingupartnerite abikõlblike otseste täiendavate kulude hüvitamine, millele lisandub täiendavate kulude mudeli alusel (Additional Cost model, AC) kindlasummaline väljamakse kaudsete kulude jaoks. Teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse kuuendas raamprogrammis vastab eeltoodud kindlasummaline väljamakse 20 %-le kõigist otsestest täiendavatest kuludest, millest arvestatakse maha alltöövõtuga seotud kulud.

⁽¹⁵⁾ FC- kulumudel: lepingupartnerite abikõlblike otseste ja kaudsete kulude hüvitamine täiskulumudeli alusel (Full Cost model, FC); erijuhul FCF-kulumudel: lepingupartnerite abikõlblike otseste kulude hüvitamine, millele lisandub kindlasummalise täiskulude mudeli alusel (Full Cost Flat rate model, FCF) kindlasummaline väljamakse kaudsete kulude jaoks. Kindlasummaline väljamakse vastab 20 %-le kõigist otsestest kuludest, millest arvestatakse maha alltöövõtuga seotud kulud. Kuuendas raamprogrammis arvestatakse kogukulusid kõigi kolme kulumudeli (FC, FCF ja AC) puhul lihtsalt kui otseste kulude ja kaudsete kulude summat.

⁽¹⁶⁾ Võimalik kindlasummaline väljamakse (flat rate) artiklis 32 kirjeldatud kaudsete kulude katteks (overhead) tuleks kehtestada ka uurimis- ja arendustegevusele koos vähemalt 20 % abikõlblike otseste kuludega, millest arvestatakse maha alltöövõtuga seotud kulud. Kõnealune korraldus kehtis juba kuuendas raamprogrammis FCF- ja AC-arveldussüsteemi kasutajatele ja see tuleks säilitada järjepidevuse huvides ja eelkõige selleks, et olla õiglane osalevate organisatsioonide erinevate raamatupidamissüsteemide suhtes.

⁽¹⁷⁾ Saksamaal on sellised uurimisinstituudid näiteks Helmholtz-Gemeinschaft, Fraunhofer-Gesellschaft, Leibniz-Gemeinschaft või Max-Planck-Gesellschaft.

avalik-õiguslike institutidega. Lõpuks on selliste uurimisinstiitute jaoks (liikmesriikide seisukohalt) sobivaima õigusliku vormi valik liikmesriikide õigusloome privileeg ega tohiks mingil juhul viia eristamiseni ühenduse teadusuuringute toetuste jagamisel.

4.7 Intellektuaalomand. Välja pakutud eeskirjade (*artiklid 39 kuni 43*) puhul tuleks tagada, et Euroopa Liidu maksudest rahastatavate teadusuuringute tulemustel põhinevaid intellektuaalomandi õigusi ei saaks kontrollimatult üle kanda Euroopa Liitu mittekuuluvate välisriikide firmadele.

4.7.1 Open Source-tarkvara. Ühenduselt toetust saanud uurimisprojektide raames välja arendatud tarkvaral on üldiselt praegu võimalus laialdaseks levikuks ja kasutamiseks ning seega potentsiaal sellele järgnevate kommertsversioonide või – teenuste jaoks üksnes siis, kui neid levitatakse kui *open source* tarkvara. Seepärast tuleks konsortsiumile anda litsentsitingimuste osas võimalikult vabad käed.

4.8 Kasutusõigused. Lepingupartnerite teadmiste (*foreground*) ja/või taustteave (*background*) kasutusõiguste (*artiklid 48 kuni 52*)⁽¹⁸⁾ puhul ei ole tegu lepingupartneri (nt ülikooli või uurimiskeskuse) kõigi teadmiste kasutusõigustega, vaid ainult nende teadmiste kasutusõigustega, mis põhinevad ühisprojektis osaleva(te) organisatsiooniüksus(t)e või rühma(de) töö või eeltööl ning on teistele osalejatele vajalikud nende töö tegemiseks kaudse meetme raames. Seepärast tervitab komitee artiklit 48, mis võimaldab selgitada antud küsimust iga projekti puhul eraldi ja määrata see lepingupartnerite vahel kindlaks **positiivsete ja/või negatiivsete loeteludega** (19). Positiivsete loetelude koostamisega on võimalik lisaks vältida sellise taustteabe olemasolu avalikustamist, mille konfidentsiaalsust on vaja säilitada. Selleks, et mitte viivitada liigselt projekti algusega, oleks siiski mõttekas võimaldada kõnealuste loetelude kindlaksmääramiseks nt kuni 6 kuu pikkune periood alates projekti algusest.

4.9 Tadmiste ja taustteabe kasutustasuta kasutusõigused. Komitee omab kahtlusi eeskirjade suhtes, mis peaksid võimaldama teadmiste ja taustteabe juurdepääsu eranditult ilma kasutustasuta. Komitee soovib üldiselt tagada projekti osapooltele võimalikult suured vabadused kõige sobivamate kokkulepete sõlmimiseks. Nii võib näiteks osutada mõttekaks

(18) Komitee viitab sellele, et komisjoni ettepaneku saksakeelse versioonis sisalduvad artiklites 50-1 ja 51-1 tõlkevead võrreldes inglisekeelse versiooniga. Käesolev komitee arvamus lähtub siinkohal korrektsest inglisekeelsest versioonist!

(19) Positiivne loetelu: Loetelu, mis sisaldab kõiki neid teadmisi või teadmiste valdkondi, millele tuleb võimaldada juurdepääs. Negatiivne loetelu: Loetelu, mis sisaldab kõiki neid teadmisi või teadmiste valdkondi, millele EI võimaldata juurdepääs.

võimaldada ilma kasutustasuta kasutusõigused ka teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse teostajatele.

4.9.1 Taustteave ühe meetme rakendamiseks. Komitee tervitab põhimõtteliselt ettepanekut võimaldada teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse teostajatel kasutusõigusi juba olemasolevale taustteabele alati ilma kasutustasuta, kui juurdepääsu on vaja kaudse meetme rakendamiseks. Siiski võib seda liiki välistav korraldus asetada üksikjuhtumitel vastavalt teostajad raskustesse. Seepärast soovib komitee muuta *artikli 50-2* viimast lauset (20).

4.9.2 Taustteave uute teadmiste kasutamiseks. Ettepanek võimaldada teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse teostajatel kasutusõigusi juba olemasolevale taustteabele alati ilma kasutustasuta, kui juurdepääsu on vaja teadmiste kasutamiseks, on väga problemaatiline. Taustteabe on teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse teostajad omandanud kas nende omavahendite või eelnevalt toetust eraldanud asutuste vahendite eest või siis vastava liikmesriigi riiklike vahendite eest ning seega on need seotud kohustuste ja tingimustega (21). Juhul kui komisjoni välja pakutud eeskiri võetakse kasutusele, eksisteeriks oht, et just eriti võimekad ja suure oskusteabe potentsiaaliga teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse teostajad ei saa või ei soovi osaleda ning oleks seega osalusest välja arvatud. Seepärast soovib komitee *artikli 51-5* välja jätta või seda muuta (22).

4.9.3 "Eesliini" teadustegevus. Olgugi et "eesliini" teadustegevuse puhul on suurel määral tegemist teadus- ja arendustegevusega alusuuringute valdkonnas, on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee korduvalt juhtinud tähelepanu sellele, et paljudel juhtudel (23) on alusuuringute ja rakendustegevuse vahelised piirid ähmased. Seepärast on ka siin oodata samu, eelpool nimetatud negatiivseid mõjusid. Seda tuleks ilmingimata vältida ja vastavalt eeskirjades arvesse võtta. Seepärast soovib komitee *artikli 52-1* välja jätta või seda vastavalt muuta (24).

(20) Üks võimalik ettepanek *artikli 50-2* muutmiseks oleks järgmine: "However, RTD Performers shall grant access rights to background on a royalty-free basis, unless for justified exceptions otherwise agreed by all participants before their accession to the grant agreement."

(21) Näiteks Saksamaal on olemas ka seadus töötajate leiutiste reguleerimiseks.

(22) Üks võimalik ettepanek oleks järgmine: "RTD-Performers shall grant access rights to background needed to use the foreground generated in the indirect action on a royalty-free basis unless otherwise agreed by all participants before their accession to the grant agreement."

(23) Näiteks mikrobioloogia, laser, info- ja sidetehnoloogia.

(24) *Artikli 52-1* võiks näiteks ümber sõnastada järgmiselt: "In the case of frontier research actions, access rights to foreground for the implementation of the project shall be granted royalty-free. Access rights to foreground for use shall be under fair and reasonable conditions or royalty-free as agreed by all participants before their accession to the grant agreement".

4.9.4 **Konkreetsed rühmad.** Komisjoni ettepanekus ei määratleta konkreetsete rühmade tööd. Selles määratluses ei tohiks neid mitte mingil juhul ajada segamini ega võrdsustada eesliini teadustegevusega.

4.10 **Vahendite vaba valik.** Komitee kordab oma soovitud⁽²⁵⁾, et projekte ei tohiks algusest alates siduda teatud vahenditega, vaid: "[...] et taotlejad peavad suutma kohandada vahendeid vastavalt konkreetse ülesande jaoks vajalikule projektide optimaalsele struktuurile ja suurusele. Ainult nii on võimalik vältida projektide loomist, mille suurus ja struktuur ei vasta mitte optimaalsele teaduslik-tehnilistele vajadustele, vaid ettenähtud vahenditele. Vahendid peavad vastama teadus- ja arendustegevuse töötingimustele ja eesmärkidele ning mitte mingil juhul vastupidi." Seni tuleb eelkõige ka edaspidi võimaldada *Specific Targeted Research Projects* (STREPs) kasutamist, kuna need on eelkõige sobilikud VKEdes ja väikeste uurimisrühmade osalemiseks.

4.11 **Kollektiivse finantsvastutuse põhimõtte kadumine.** Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab seda, et kavatsetakse kaotada kollektiivse finantsvastutuse põhimõte. Komitee tuletab meelde, et ta juhtis juba oma kuuendat raamprogrammi käsitlevates vastavates soovitus⁽²⁶⁾ tähelepanu kollektiivse finantsvastutuse problemaatikale.

4.11.1 **Riskifond.** Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab sellest tulenevalt ka riskifondi loomist võimalike tagastamata jäetavate summade katmiseks, kuhu makstakse väike osa kaudsete meetmete jaoks ette nähtud toetusvahenditest (*artikkel 38-1*). Igal juhul oleks soovitav, kui komisjon näitaks hanke-teate avaldamisel ära, milline on riskihinnangu alusel kindlaks määratava osa vahemik. Komitee tervitab samuti seda, et ettenähtud eraldisest ülejäävad summad hüvitatakse raamprogrammile taas sihtotstarbelise tuluna.

4.11.2 **Vabastus.** Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib siiski vabastada riskifondi maksetest (vastavalt *artiklile 38-2*) kõik põhiosas riigi poolt rahastatud uurimisinsti-tuudid⁽²⁷⁾ ja seda vaatamata nende õiguslikule vormile.

4.11.3 **Projekti katkestamine.** Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juhib ühtlasi tähelepanu (*artiklis 18-4*) välja pakutud projektipartnerite **tehnilisele kollektiivvastutusele**. Komitee arvamuse kohaselt tuleb projekti võimaliku katkestamise otsustamise võimalus jätta ka konsortsiumile, seda juhul, kui projekti jätkamine ei ole teaduslik-tehnilistel põhjustel või vastuvõetamatute rahaliste kulutuste tõttu enam põhjendatud või mõistlik. *Artikleid 18-4 ja 18-5* tuleb vastavalt muuta.

4.12 **Programmikomiteed.** Vastavalt komisjoni ettepanekule tuleks programmikomiteed vabastada toetuse saamiseks esitatud projektide kinnitamise kohustusest. Komitee arvamuse kohaselt tuleks seda teha siiski ainult juhul, kui komisjon järgib projekti valikul ekspertide hääletamistulemusi. Teistel juhtudel, samuti tööprogrammide ja eelarve jaotuse kinnitamisel, peaksid vastutavad programmikomiteed edaspidigi oma nõusoleku andma. Kompromisslahendus võiks olla, et pärast hindamise lõpetamist esitatakse programmikomiteele "pakkumiskutse teostamiskava" (*call implementation plan*), mida programmikomitee arutab ja mille osas ta võtab vastu formaalse otsuse. See ei tooks kaasa ajalist viivitust, sest programmikomitee ei võtaks enam vastu otsuseid üksikute projektide kohta.

4.13 **Toetuslepingud.** Toetuslepingute osas oluline *artikkel 19-8* lähtub Euroopa teadlaste hartast ja teadlaste töölevõtmise juhendist. Komitee viitab sellele, et kõnealusel hartal on kõigest soovituslik iseloom ja seega ei tohi hartat sel viisil siduvaks muuta. Komitee tuletab lisaks meelde, et ta tervitab paljusid hartas sisalduvaid elemente, ent soovib samas harta läbi vaadata seoses liigse reguleerimisega ja mõningate määratlemata kriteeriumitega⁽²⁸⁾.

4.14 **Euroopa Investeerimispank.** Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab ettepanekut (ja vastavaid kavandatud eeskirju) anda **Euroopa Investeerimispankale** toetust, et katta riske, mis on seotud laenudega, mis toetavad seitsmenda raamprogrammi raames püstitatud teadustöö eesmarke. Kõnealuseid laene tuleks kasutada esmajoones tutvustamistegevuseks (näiteks energiauuringute või kaitseuuringute valdkonnas).

Brüssel, 5. juuli 2006

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁵⁾ Punkt 3.4, ELT C 157, 28.6.2005.

⁽²⁶⁾ ELT C 94, 18.4.2002.

⁽²⁷⁾ Vt eelpool: Kõikide põhiosas riigi poolt rahastatavate uurimisinsti-tuutide võrdne kohtlemine.

⁽²⁸⁾ ELT C 65, 17.3.2006.